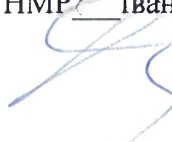

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу

Затверджено
Науково-методична рада ДПУ
від 15.09 2026 № 6
Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Порівняльне конституційне право»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної форми навчання)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність D9 Міжнародні право
освітня програма «Міжнародне право»

Статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» складена на основі освітньої-професійної освітньої-професійної програми «Міжнародне право» галузь знань D Бізнес, адміністрування та права спеціальність D9 Міжнародне право для першого (бакалаврського) рівня, затвердженої Вченою радою Університету 25.05.2025 р. протокол №15

Укладачі:

О. В. Чернецька, доцент, к. ю. н., завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу

В. С. Шилінгов, доцент, к. ю. н., доцент кафедри фінансового та податкового права

Гарант ОП
«Міжнародне право»

К. С. Лісова, к. іст. н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу від « 07 » 01 2026 р. № 7

Завідувач кафедри ETant О. В. Чернецька к. ю. н., доцент

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від « » 12.01 2026 року № 11

Голова вченої ради ННІ права В. В. Топчій В. В. Топчій, д. ю. н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

Г. В. Гришук, доктор філософії

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА.....	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	5
4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	15
7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	17
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	19
9. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ	20

1. ПЕРЕДМОВА

Метою навчальної дисципліни є всебічне пізнання та осмислення конституцій провідних держав світу, вивчення основних механізмів (моделей) конституційно-правового регулювання головних інститутів конституційного права зарубіжних держав. Навчальна дисципліна «Порівняльне конституційне право» належить до обов'язкових дисциплін при підготовці здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю D9 Міжнародне право.

Завдання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти розуміння основних правових категорій конституційного права, їх специфіки і ролі в зарубіжних країнах; вивчення основних закономірностей функціонування інститутів конституційного права; формування у слухачів вміння орієнтуватися в системі конституційного законодавства України та зарубіжних країн, навичок користування законодавчими актами; формування у здобувачів вищої освіти високої правової культури і правосвідомості.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни-пререквізити: «Теорія держави та права». Дисципліни-постреквізити: «Порівняльне адміністративне право та процес», «Міжнародний захист прав людини».

Методи навчання:

- за характером подачі (викладення) навчального матеріалу: словесні (лекції, дискусія, розповідь), наочні (демонстрація презентації до теми) та активні методи навчання у відповідності до спеціалізації досліджень здобувачів вищої освіти (цільова аудиторія);

- за організаційним характером навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми організації занять: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна та індивідуально-консультаційна робота, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання в системі Moodle.

Форми та засоби діагностики результатів навчання. Контроль успішності навчання здобувачів проводиться у формах поточного і підсумкового контролю. Формами поточного контролю є:

- усне опитування;
- тестування;
- розв'язання задач, виконання вправ, певних розрахунків.
- письмові модульні контрольні роботи.

Організація поточного та підсумкового контролю здійснюється з використанням засобів дистанційного навчання в системі Moodle.

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо він виконав всі види робіт, передбачені робочою програмою цієї навчальної дисципліни та набрав мінімальну кількість балів, що має дорівнювати 25.

Підсумковий контроль – екзамен.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (150 год/5 кредитів ЄКТС)

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів - 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
Модулів - 2	галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		1-й	
Загальна кількість годин - 150		Семестр	
		2-й	3-й
		Лекції	
		38 год.	
		семінарські	
		36 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	
	Самостійна робота		
	73 год.		
	Індивід.-консультац. робота:		
	3 год.		
	Форма семестрового контролю: екзамен		
	Спеціальність: D9 Міжнародне право		
	Освітня програма «Міжнародне право»		

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти наступними компетентностями та програмними результатами навчання:

Компетентності	Результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.</p> <p>ЗК02. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СКОІ. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства,</p>	<p>РН02. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.</p> <p>РН03. Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.</p> <p>РН05. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.</p> <p>РН06. Забезпечувати юридичний супровід захисту прав, відстоювання інтересів фізичних і юридичних осіб, національних інтересів держави Україна за допомогою міжнародних та національних правових механізмів у сфері міжнародних публічних і</p>

<p>враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.</p> <p>СКО2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.</p> <p>СКО3. Здатність захищати національні інтереси власної держави та права людини за допомогою міжнародно-правових інструментів і механізмів.</p> <p>СКО5. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.</p>	<p>міжнародних приватних відносин.</p> <p>РНІ8. Передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави.</p>
--	---

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання
(150 год/5 кредити ЄКТС)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари заняття (год.)	Інд-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 2,5 залікових кредити (75 год.)						
ЗМ 1. Загальна теорія порівняльного права. Конституція та конституційний контроль						
Т.1	Предмет, метод та джерела порівняльного конституційного права	2	2		5	9
Т.2	Основи теорії конституції	4	4		5	13
Т.3	Конституційне правосуддя в зарубіжних країнах	2	2		4	8
Т.4	Конституційно-правовий статус особи	4	4	3	5	16
Т.5	Інститут громадянства в зарубіжних країнах	2	2		5	9
Т.6	Конституційні інститути безпосереднього народовладдя	4	2		5	11
Т.7	Інститут референдуму в зарубіжних країнах	2	2		5	9
Всього по модулю:		20	18	3	34	75
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
МОДУЛЬ II = 2,5 залікових кредити (75 год.)						
ЗМ 2. Інститути порівняльного конституційного права (Теми 8 – 14)						
Т.8	Конституційні інститути форми держави в зарубіжних країнах	4	4		6	14
Т.9	Парламентаризм та парламентська автономія	2	2		6	10
Т.10	Конституційно-правовий статус парламенту у зарубіжних країнах	2	2		6	10
Т.11	Конституційно-правовий статус глави держави та виконавчої влади	4	4		6	14
Т.12	Місьцеве управління та місьцеве самоврядування в зарубіжних країнах	2	2		5	9
Т.13	Моделі місцевого управління та децентралізація влади в зарубіжних країнах	2	2		5	9
Т.14	Судова влада в зарубіжних країнах	2	2		5	9
Всього по модулю:		18	18		39	75
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю – екзамен						
Разом годин з курсу:		38	36	3	73	150

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Загальна теорія порівняльного права. Конституція та конституційний контроль

Тема 1. Предмет, метод та джерела порівняльного конституційного права

План лекційного заняття

1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Конституційне право як галузь національного права зарубіжних країн.
2. Предмет галузі конституційного права та його структура.
3. Метод галузі конституційного права.
4. Система конституційного права та її складові. Принципи конституційного права. Інститути конституційного права: поняття, види.
5. Норми конституційного права та їх специфіка. Особливості структурної будови норми конституційного права. Класифікація конституційно-правових норм.
6. Суб'єкти конституційно-правових відносин: специфіка та класифікація.
7. Джерела конституційного права в зарубіжних країнах: поняття та класифікація. Конституція – основне джерело галузі конституційного права.

План семінарського заняття

1. Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Предмет галузі конституційного права та його структура.
2. Метод галузі конституційного права.
3. Система конституційного права та її складові. Принципи конституційного права. Інститути конституційного права: поняття, види.
4. Норми конституційного права та їх специфіка. Класифікація конституційно-правових норм.
5. Суб'єкти конституційно-правових відносин: специфіка та класифікація.
6. Джерела конституційного права в зарубіжних країнах: поняття та класифікація. Конституція – основне джерело галузі конституційного права.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Місце та роль конституційного права в національних системах.
2. Поняття конституційного права як галузі національного права країни.
3. Специфіка джерел конституційного права в різних правових системах.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 2. Основи теорії конституції

План лекційного заняття

1. Основні етапи конституційного розвитку держав світу та їх характеристика.
2. Конституція як установчий акт волі (влади) народу та Основний закон держави.
3. Форма та структура конституції. Критерії класифікації та види конституцій. Матеріальна та формальна конституції. Юридична і фактична конституція. Фіктивна конституція. Юридичні властивості формально-юридичної Конституції.
4. Способи прийняття конституцій. Способи внесення змін до конституції. Жорсткі і гнучкі конституції. Обмеження щодо внесення змін у Конституцію. Скасування конституції.
5. Загальна характеристика Конституції України.

План семінарського заняття

1. Основні етапи конституційного розвитку держав світу та їх характеристика.
2. Конституція як установчий акт волі (влади) народу та Основний закон держави.
3. Форма та структура конституції.
4. Критерії класифікації та види конституцій. Матеріальна та формальна конституції. Юридична і фактична конституція. Фіктивна конституція.
5. Юридичні властивості формально-юридичної Конституції.
6. Способи прийняття конституцій. Способи внесення змін до конституції. Жорсткі і гнучкі конституції. Обмеження щодо внесення змін у Конституцію. Скасування конституції.

7. Загальна характеристика Конституції України.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Тенденції розвитку зарубіжних конституцій.
2. Особливості новітніх конституцій постсоціалістичних країн.
3. Особливості розробки та прийняття конституцій в країнах світу.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 3. Конституційне правосуддя в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Конституційне правосуддя в механізмі захисту конституції.
2. Типи конституційного контролю.
3. Порядок формування органів конституційного контролю в зарубіжних країнах.
4. Компетенція органів конституційного контролю.
5. Форми конституційного контролю. Попередній та наступний конституційний контроль: поняття та сутність. Конкретний і абстрактний конституційний контроль. Обов'язковий і факультативний контроль. Механізм реалізації конституційного контролю.
6. Конституційно-правовий статус Конституційного суду України.

План семінарського заняття

1. Конституційне правосуддя в механізмі захисту конституції.
2. Типи конституційного контролю.
3. Порядок формування органів конституційного контролю в зарубіжних країнах.
4. Компетенція органів конституційного контролю.
5. Форми конституційного контролю. Попередній та наступний конституційний контроль: поняття та сутність. Конкретний і абстрактний конституційний контроль. Обов'язковий і факультативний контроль. Механізм реалізації конституційного контролю.
6. Конституційне провадження.
7. Порядок розгляду справ у Конституційному суді з питань визначення конституційності нормативних актів. Рішення Конституційного Суду.
8. Конституційно-правовий статус Конституційного суду України.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Конституційне провадження.
2. Порядок розгляду справ у Конституційному суді з питань визначення конституційності нормативних актів. Рішення Конституційного Суду.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 4. Конституційно-правовий статус особи

План лекційного заняття

1. Поняття та принципи конституційно-правового статусу людини та громадянина.
2. Поняття прав та свобод людини та громадянина.
3. Загальна характеристика та класифікація конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
4. Обов'язки громадян в зарубіжних країнах.
5. Гарантії здійснення конституційних прав і свобод людини і громадянина.

План семінарського заняття

1. Конституційний статус особи та його основні принципи в зарубіжних країнах.
2. Класифікація прав і свобод особи. Особисті права і свободи.
3. Політичні права і свободи.
4. Економічні, соціальні і культурні права та обов'язки.
5. Обов'язки громадян, юридичні гарантії їх конституційних прав і свобод.
6. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина за Конституцією України.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Конституційний статус особи та його основні принципи в зарубіжних країнах.
2. Порівняльна характеристика конституційно-правового статусу людини та громадянина (на прикладі Конституцій зарубіжних країн).
3. Способи конституційного формулювання прав, свобод і обов'язків.

Індивідуально-консультаційна робота (підготувати ессе)

1. Роль верховенства права у реалізації та захисті прав людини.
2. Місце конституційного правосуддя у системі засобів захисту прав людини.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 5. Інститут громадянства в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Інститут громадянства.
2. Способи та підстави набуття громадянства.
3. Підстави припинення громадянства.
4. Правовий статус іноземних громадян (підданих) та осіб без громадянства.
5. Подвійне громадянство.
6. Громадянство України: принципи, способи та підстави набуття та припинення.

План семінарського заняття

1. Поняття та принципи громадянства в конституційному праві зарубіжних країн.
2. Порядок набуття і припинення громадянства у зарубіжних країнах.
3. Інститути політичного притулку та екстрадиції (видачі) у конституційному праві зарубіжних країн.
4. Правовий статус іноземних громадян (підданих) та осіб без громадянства.
5. Подвійне громадянство.
6. Громадянство України: принципи, способи та підстави набуття та припинення.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Поняття громадянства в європейському Союзі.
2. Дискримінація та позитивна дискримінація.
3. Міжнародні гарантії прав і свобод людини та громадянина.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 6. Конституційні інститути безпосереднього народовладдя

План лекційного заняття

1. Поняття форм народного волевиявлення.
2. Поняття і соціальна функція виборів.
3. Поняття та види принципів виборчого права.
4. Види виборів.
5. Джерела виборчого права. Виборче право в об'єктивному та суб'єктивному значення.
6. Поняття та види виборчих систем. Мажоритарна система відносної більшості. Мажоритарна система абсолютної більшості. Мажоритарна система кваліфікованої більшості. Кумулятивний вотум.
7. Система пропорційного представництва політичних партій. Види визначення виборчого метра (квоти). Розподіл мандатів у списку. Методи обмеження принципу пропорційності. Об'єднання списків.

План семінарського заняття

1. Поняття і соціальна функція виборів.
2. Поняття та види принципів виборчого права.
3. Види виборів.
4. Джерела виборчого права. Виборче право в об'єктивному та суб'єктивному значення.

5. **Поняття та види виборчих систем.**

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Змішані системи.
2. Практика застосування виборчих систем.
3. Контроль за проведенням виборів. Виборчі спори.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 7. Інститут референдуму в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Поняття і розвиток інституту референдуму як форми народовладдя.
2. Основні інститути референдного права.
3. Класифікація та види референдумів.
4. Види референдумів за законодавством України.
5. Визначення результатів голосування на референдумі та правові наслідки результатів референдуму.

План семінарського заняття

1. Поняття і розвиток інституту референдуму як форми народовладдя.
2. Основні інститути референдного права.
3. Класифікація та види референдумів.
4. Види референдумів за законодавством України. Предмет референдуму.
5. Визначення результатів голосування на референдумі та правові наслідки результатів референдуму.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Порівняльно-правовий аналіз конституцій зарубіжних країн щодо закріплення форм народного волевиявлення.
2. Ініціатори проведення референдумів.
3. Аналіз Конституції України в частині референдуму (призначення, проголошення, предмет).
4. Інші інститути безпосередньої демократії: загальна характеристика.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Змістовний модуль 2. Інститути порівняльного конституційного права

Тема 8. Конституційні інститути форми держави в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Поняття та класифікація форм держави.
2. **Форми правління в зарубіжних країнах.**
 - 2.1. Особливості монархічної форми правління.
 - 2.2. Республіканська форма правління.
 - 2.3. Особливі форми правління.
3. **Форми державного устрою.**
4. **Політичні режими, їх різновиди.**

План семінарського заняття

1. Поняття та класифікація форм держави.
2. **Форми правління в зарубіжних країнах.**
 - 2.1. Особливості монархічної форми правління.
 - 2.2. Республіканська форма правління.
 - 2.3. Особливі форми правління.
3. **Форми державного устрою.**
4. **Політичні режими, їх різновиди.**

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сучасні монархії.
2. Особливості монархічної форми правління в країнах Арабського Сходу.
3. Теократична форма республіки в зарубіжних країнах.
 4. Суперпрезидентські республіки.
 5. Особливості федералізму в сучасних зарубіжних країнах.
 6. Автономія як форма політико-територіального устрою.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 9. Парламентаризм та парламентська автономія

План лекційного заняття

1. Поняття парламентаризму та парламенту.
2. Парламентаризм та парламентська автономія.
3. Парламентські процедури та автономія парламенту.
4. Парламентський контроль.

План семінарського заняття

1. Поняття парламентаризму та парламенту.
2. Парламентаризм та парламентська автономія.
3. Парламентські процедури та автономія парламенту.
4. Парламентський контроль.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Контрольні повноваження парламентів зарубіжних країн.
2. Судові повноваження парламентів зарубіжних країн.
3. Повноваження парламентів зарубіжних країн у сфері оборони та зовнішньої політики.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 10. Конституційно-правовий статус парламенту у зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Класифікація парламентів.
2. Структура парламентів.
3. Формування парламентів.
4. Припинення повноважень парламентів.
5. Повноваження парламенту.
6. Законодавчий процес.

План семінарського заняття

1. Структура та класифікація парламентів зарубіжних країн. Порядок формування палат парламентів.
2. Кількісний та якісний склад парламентів, правове положення парламентарія. Депутатський мандат. Імунітет. Індемнітет. Імперативний мандат. Вільний мандат.
3. Внутрішня структура палат парламентів (керуючі органи, парламентські комісії (комітети)).
4. Законодавчий процес: поняття, особливості, стадії.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Поняття парламенту. Місце і роль парламентів у системі влади в зарубіжних країнах.
2. Конституційно-правовий статус депутата в зарубіжних країнах.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 11. Конституційно-правовий статус глави держави та виконавчої влади

План лекційного заняття

1. Поняття, основні ознаки, різновиди глави держави. Місце глави держави в системі вищих органів державної влади.
2. Правове становище глави держави при різних формах правління. Загальні та специфічні риси.
3. Конституційні моделі виконавчої влади.
4. Поняття і місце виконавчої влади у системі органів державної влади.
5. Порядок формування, структура та склад урядів.
6. Компетенція урядів.
7. Конституційно-правова відповідальність урядів.

План семінарського заняття

1. Поняття, основні ознаки, різновиди глави держави. Місце глави держави в системі вищих органів державної влади.
2. Правове становище глави держави при різних формах правління. Загальні та специфічні риси.
3. Місце уряду в системі вищих органів влади. Поняття, склад та призначення уряду.
4. Порядок формування урядів. Види урядів: однопартійний уряд, коаліційний уряд, службовий уряд, уряд меншості, уряд національної єдності, безпартійний уряд, тимчасовий уряд.
5. Компетенція урядів, урядова правотворчість, регламентні акти.
6. Співвідношення регламенту та закону. Делеговане законодавство: суть, види, засоби контролю над ним.
7. Структура та організація урядів.
8. Конституційно-правова, політична, кримінальна, цивільно-правова, дисциплінарна відповідальність урядів зарубіжних країн.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Види урядів та їх характеристика.
2. Співвідношення регламенту та закону. Делеговане законодавство: суть, види, засоби контролю над ним.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 12. Місцеве управління та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Поняття та сутність місцевих органів влади.
2. Основні риси адміністративно-територіального устрою зарубіжних країн. Основні системи здійснення публічної влади на місцях.
3. Структура і порядок формування органів місцевого самоврядування.
4. Компетенція і фінансова база місцевого самоврядування.
5. Відносини органів місцевого самоврядування з центральною владою.

План семінарського заняття

1. Поняття місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
2. Основні системи (моделі) місцевого самоврядування.
3. Порядок організації, структура місцевих органів.
4. Повноваження органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
5. Форми урядового контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні системи (моделі) місцевого самоврядування.
2. Класифікація повноважень органів місцевого самоврядування.
1. Схарактеризуйте повноваження муніципальних рад.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 13. Моделі місцевого управління та децентралізація влади в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Місцеве управління та децентралізація владних повноважень в зарубіжних країнах.
2. Романо-германська (континентальна-європейська, «французька») модель організації публічної влади на місцях.
3. Англо-американська (англо-саксонська, англійська) модель організації публічної влади на місцях.
4. Змішана та інші моделі організації публічної влади на місцях.
5. Інтеграція конституційних моделей місцевого врядування в Європі.

План семінарського заняття

1. Концептуальні засади децентралізації влади та моделі місцевого управління.
2. Загальна характеристика роман-германської моделі місцевого влади.
3. Характерні риси та організація влади на місцях у державах англо-американської моделі.
4. Загальна характеристика змішаної моделі муніципальної влади.
5. Інтеграція конституційних моделей місцевого врядування в Європі.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Особливості місцевого самоврядування в Німеччині.
2. Характеристика іберійської моделі самоврядування.
3. Особливості організації влади на місцях у скандинавських країнах.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

Тема 14. Судова влада в зарубіжних країнах

План лекційного заняття

1. Поняття і місце судової влади у системі органів державної влади.
2. Конституційні принципи організації та функціонування судових систем.
3. Конституційна юстиція.
4. Правовий статус судів.

План семінарського заняття

1. Конституційні принципи правосуддя в зарубіжних країнах.
2. Поняття судової системи. Конституційно-правові принципи організації і діяльності судових систем.
3. Моделі судових систем. Англосаксонська модель. Романо-германська модель. Соціалістична модель. Мусульманська модель.
4. Особливості організації судових систем у державах з унітарною і федеративною формами державного устрою.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Моделі судових систем. Англосаксонська модель. Романо-германська модель. Соціалістична модель. Мусульманська модель.

Рекомендована література: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7]; [8]; [9]; [10]; [11]; [15]

6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття конституційного права та порівняльного конституційного права.
2. Предмет конституційного права.
3. Система конституційного права.
4. Методологія науки конституційного права. Компаративістика як специфічний метод науки конституційного права.
5. Конституційне право як галузь права. Конституційно-правові відносини. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
6. Поняття та види джерел конституційного права.
7. Поняття та сутність конституції.
8. Зміст конституції та функції конституції.
9. Конституційно-правова норма, її особливості. Структура конституційно-правової норми.
10. Порядок розробки та прийняття конституції.
11. Порядок внесення змін до Конституції України.
12. Класифікація конституцій.
13. Поняття конституційно-правового статусу особи та його складові.
14. Принципи (загальні засади) конституційно-правового статусу особи.
15. Класифікації прав людини та їх характеристика.
16. Конституційні обов'язки особи.
17. Інститут громадянства: загальна характеристика.
18. Інститут громадянства.
19. Способи та підстави набуття громадянства.
20. Підстави припинення громадянства.
21. Правовий статус іноземних громадян (підданих) та осіб без громадянства.
22. Подвійне громадянство.
23. Громадянство України: принципи, способи та підстави набуття та припинення.
24. Правовий статус іноземних громадян, апатридів, біпатридів та біженців.
25. Поняття та сутність політичних партій.
26. Поняття та принципи виборчого права.
27. Організація виборчого процесу.
28. Поняття і розвиток інституту референдуму як форми народовладдя.
29. Основні інститути референдного права.
30. Класифікація та види референдумів.
31. Види референдумів за законодавством України.
32. Визначення результатів голосування на референдумі та правові наслідки результатів референдуму.
33. Поняття форми держави.
34. Парламентарні форми правління.
35. Президентська республіка: основні риси.
36. Поняття форми територіального устрою.
37. Унітарна держава: основні ознаки.
38. Федерація та її ознаки.
39. Конфедерація та її правова природа.
40. Форма державно-правового режиму.
41. Демократичний державно-правовий режим: основні ознаки.
42. Авторитарний режим: основні риси. Тоталітаризм як крайній прояв авторитаризму.
43. Поняття парламентаризму та парламенту.
44. Парламентаризм та парламентська автономія.
45. Парламентські процедури та автономія парламенту.
46. Парламентський контроль.
47. Місце парламенту в системі вищих органів державної влади. Основні риси парламенту.
48. Структура парламенту.
49. Порядок роботи та прийняття рішень парламентом.
50. Правовий статус депутата парламенту.
51. Поняття виконавчої влади. Організація виконавчої влади за різних форм державного правління.

52. Класифікація органів виконавчої влади.
53. Конституційний статус глави держави: монарха; президента.
54. Порядок та умови заміщення посади президента.
55. Повноваження глави держави.
56. Характеристика уряду як державного інституту. Моделі організації уряду.
57. Порядок формування уряду.
58. Поняття судової влади. Судові системи та види судів.
59. Поняття конституційного контролю. Органи конституційного контролю.
60. Загальна характеристика та системи місцевого самоврядування.
61. Компетенція органів місцевого самоврядування.
62. Місьцеве управління та децентралізація владних повноважень в зарубіжних країнах.
63. Романо-германська (континентальна-європейська, «французька») модель організації публічної влади на місцях.
64. Англо-американська (англо-саксонська, англійська) модель організації публічної влади на місцях.
65. Змішана та інші моделі організації публічної влади на місцях.
66. Інтеграція конституційних моделей місцевого врядування в Європі.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Денна форма

Модулі	Змістовний модуль 1							Допуск – 25 балів	Екзамен – 50 балів	Загальна оцінка з курсу – 100 балів
Загальна кількість балів за модулем №1	17									
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7			
Семінарське заняття	2	2	2	2	2	1	1			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модульна контрольна робота	5									
Модулі	Змістовний модуль 2									
Загальна кількість балів за модулем №2	28									
Теми	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12	T.13	T.14			
Семінарське заняття	2	2	2	2	2	1	2			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модульна контрольна робота	5									
Індивідуально-консультаційна робота	10									
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти Moodle	5									

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях

Максимальна кількість балів отриманих здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 2(1) бали (табл. 7.1). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	2(1)
Оцінюється робота здобувача, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	1,5(1)
Оцінюється робота здобувача, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1(0,5)
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є модульні контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів (табл. 7.2):

Таблиця 7.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах модульної контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3
Тестовий блок	2
Всього	5

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи

Індивідуально-консультаційна робота проводиться у формі реферату, презентації, проєктів або в інших формах описаних робочою програмою або методичною розробкою і оцінюється від 0 до 10 балів (табл. 7.3).

Таблиця 7.3

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовлення по ньому презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднані, проаналізовані та узагальнені висновками.	10
Послідовність, логічність написання реферату, але без підготовлення презентації.	5
Не написання реферату та презентації по ньому.	0

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 50 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ Moodle (максимально до 5 балів).

Неформальна освіта

Таблиця 7.4

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуально-консультаційна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformalna-osvita
2	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с
2. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с.
3. Попко В. В. Порівняльне муніципальне право: навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2023. 383 с.
4. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 596 с.

Допоміжна

5. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

6. Національна академія наук України (головний портал):
URL: <http://www.nas.gov.ua/Pages/default.aspx>
7. Національна академія правових наук України: URL: <http://www.apnu.kharkiv.org/>
8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
9. Офіційний вісник України: URL: <http://ovu.com.ua/>

Міжнародні видання

10. La constitution de la Republique tchecoslovaque avec introduction. – Прага, 1920. – 48 р.
Constitution de repablique democratique du Vietnam.–Hanoi,1980–64р.
11. Constetution de la republique populaire d'Albanie. – [S.L.], 1947 – 32 р.
12. Constitucion de la republica de Cuba Tesis y resolucion. – La Habana., 1976. – 94 р.
13. The constitution of the U.S. at the end of the hundre fifty years. – Indiana, 1939. – 72 р.
14. Party systems in post-Soviet countries : a comparative study of political institutionalization in the Baltic States, Russia and Ukraine / Andrey A. Meleshevich. - New York : Palgrave, 2007. - 262 р.
15. Bringing Human Rights Home: The Challenge of Enforcing Judicial Rulings in Ukraine and Russia” (with Carolyn Forstein), Indiana International and Comparative Law Review, 2014, 24 (2), 269- 311.
16. Dmytry Byelov, Paradigma konʃtitucionalizmu, ako dʃplehitiʃ katehoryia sʃčasnyho ʃstavnyho prʃv // Zbornik prʃspevkov z medzinʃrodnej vedeckej konferencie “PRʃVNA VEDA A PRAX V TRETʃOM TISHCROʃH” (Bratislava, 27. – 28. februbr 2015) – S. 36-38.
17. Byelov D., Constitutional system: some theoretical and legal aspects // Zbornik prʃspevkov z medzinʃrodnej vedeckej konferencie “Principy v prave” (Bratislava, 14. maja 2015). – S. 74-79.

